

Välisministeeriumi asutajaõiguste teostamise aruanne 2024. aasta kohta

Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (edaspidi *keskus*) on ainus sihtasutus, milles Välisministeerium teostas 2024. aastal asutajaõigusi.

Keskus asutati 23. aprillil 2021 vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele 05.04.2021 nr 139 „Volitus Sihtasutuse Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus asutamiseks ja Sihtasutuse Eesti Idapartnerluse Keskus ühendamiseks“. 2024. aasta oli keskuse neljas majandusaasta.

Keskuse eesmärk on tugevdada Eesti arengukoostööd, keskendudes strateegiliste, laiaulatuslike ja sidusate projektide elluviimisele riigi seisukohalt prioriteetsetes sihtriikides ja regioonides ning olulistes valdkondades nagu demokraatia areng või rohe- ja digipööre. Keskuse eesmärgiks on kasvatada rahvusvaheliste koostööprojektidega tegelemise kompetentsi ning selle kaudu suurendada välisrahastuse osakaalu Eesti arengukoostöö elluviimisel, mistõttu on keskuse ülesanne läbida Euroopa Komisjoni nn sambahindamine. See on EL-i rahaliste vahendite kasutamise eelduseks ning arengukoostöö doonorite jaoks oluliseks kvaliteedimärgiks.

Keskuse tegevuse eesmärgid 2025. aastaks on sätestatud Välisministeeriumi ja keskuse vahel 21.01.2025 sõlmitud lepingus „Ministeeriumi ootused ESTDEV-ile 2025. aastal“. Lepingu täitmist monitoorib Välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi osakond, kaasates teisi Välisministeeriumi üksuseid.

Keskusel on viieliikmeline nõukogu ja üheliikmeline juhatus. Nõukogu liikmed nimetab Välisministeerium. Aastatel 2021 - 2024 oli kolm nõukogu liiget Välisministeeriumist, üks Rahandusministeeriumist ja üks kolmandast sektorist.

Hinnang tegevusele

Keskuse finantsnäitajad 2024

Varad, tuh EUR	6 977
Tulud, tuh EUR	16 807
Kulud, tuh EUR	-16 831
Töötajaid aasta lõpus ¹	33
Tööjõukulu osakaal, %	14,9% (töölepinguliste töötajate ² tööjõukulu kogu kuludest on 10,8%)
Juhtimiskulu osakaal ³ , %	0,71%

Keskuse tegevus oli 2024. aastal asjakohane, lähtus seatud asutajapoolsetest ootustest ja prioriteetidest ning edendas arengukoostöö valdkonda Eesti arengupoliitika põhimõtetest lähtuvalt, samal ajal toetades konkreetseid valdkondlikke arenguid sihtriikides. Keskuse töö paremaks elluviimiseks on oluline „Arengukoostöö strateegia rakenduskava 2024 – 2026“ (edaspidi *rakenduskava*) valmimine. Esiletõstmist väärib edukas välisrahastuse kaasamine praktilisel töötasandil, kus iga rahvusvahelistesse initsiatiividesse investeeritud euro (peamiselt

¹ Töötajate keskmine arv taandatud täistööajale.

² Ei ole arvestatud nõukogu liikmeid ja juhatuse liiget.

³ Osakaal kogukuludest: nõukogu liikmed + juhatuse liige koos maksudega.

Team Europe Initiative raames projektid) tõi tagasi *ca.* kaheksa eurot doonorrahastust. See on võimaldanud luua keskusele ka esmase rahalise tegevus- ja riskipuhvri ning kindlasti toetab mitmeaastase planeerimistsükli suunas liikumist. Esiletõstmist väärib senisest süsteemsem lähenemine valdkondlike projektide kujundamisel ja elluviimisel, millest paljud on suunatud pikaajaliste arengupoliitiliste muutuste saavutamisele, eelkõige tegevused demokraatia ja õigusriigi valdkonnas. Keskuse tööd toetavad kindlasti ka 2024. aastal uue kodulehe valmimine, üleminek Riigi IT-keskuse pilvepõhisele IT-süsteemile, erinevad organisatsiooni tugevdavad küberturbe ja korruptsiooniennetustegevused, taotlusvoorude digitaliseerimine ning uuele kontoripinnale kolimine.

2025. aastaks täidab keskus edukalt oma rolli Eesti kogemuste vahendamisel, et võimestada ja inspireerida Eesti partnerriike seadma sihte ja kasutama innovaatilisi lahendusi. Lähiaastatel võiks keskus seada eesmärgiks oma tegevustega senisest veelgi rohkem püüda tagasipeegeldusena tuua Eestisse arengukoostööd teostavate partnerite kogemusi, mis toetaksid Eesti siseseid valdkondlikke arenguid.

Keskuse Nõukogu valis konkursil välja keskuse uue juhi Klen Jääratsi, kes 08.01.2024 asus keskust juhtima. Selle kaudu saavutatav stabiilsus keskuse juhtimises on tervitatav ning toetab kindlasti keskuse poolt seatud eesmärkide saavutamist positiivselt. 2024. aasta lõpu seisuga oli asutuses tööl 34 töötajat. Lisaks olid projektidesse kaasatud 77 eksperti, kes aitasid projektitegevusi tulemuslikult ellu viia. 2024. aastal alustati organisatsiooni struktuuri hindamise analüüsiga, et 2025. aastal viia läbi struktuurimuutus. Struktuuri ümberkorraldamise kaudu on võetud kurss spetsialiseerumisele. Spetsialiseeritud osakondade ja ametikohtade loomine geograafilistele piirkondadele (Aafrika regioonijuht, EL idanaabruse regioonijuht) või sektoritele (digiareng, haridus, demokraatia, majandus) võimaldab keskusel süvendada teadmisi ja luua tugevaid sidemeid nimetatud valdkondades.

Keskuse ambitsioon on kahekordistada arengukoostöö vahendeid 2026. aasta lõpuks ning neljakordistada need strateegia perioodi, 2030. aasta lõpuks. Selle saavutamiseks tuleb edukalt läbida Euroopa Liidu kuue samba hindamine ning arendada süsteemselt koostöö- ja doonorsuhteid. Koostöös välisministeeriumiga töötame välja doonorstrateegia, mis sisaldab struktureeritud lähenemist potentsiaalsetele doonoritele, tuginedes osapoolte huvidele ja prioriteetidele ning rakendame selleks võimalusel e-lahendust.

Kommunikatsiooni vallas on keskuse tegevuste eesmärk tõsta Eesti ühiskonna teadlikkust arengukoostöö tulemustest ja mõjust, kujundada organisatsiooni kuvandit, selgitada seatud eesmärke ja tegevuspõhimõtteid ning muuta Eesti ekspertteadmised ja tulemused nähtavaks rahvusvaheliste partnerite hulgas.

2024. aastal rakendas keskus 57 projekti, millest 13 olid rahastatud kas osaliselt või täielikult välisdoonorite poolt. 2024. aastal andis keskus 13 taotlusvooruga välja 6,34 miljonit eurot.

Välisministeerium eraldas keskusele 2024. aastal 15,7 miljonit eurot (k.a kärbe ja teised muudatused) arengukoostöö rahastust, mida oli 18% rohkem kui 2023. aastal. Lisaks välisministeeriumi rahastusele kaasas keskus uute lepingutega ligi 5,5 miljonit eurot välisrahastust (25% kogueelarvest). Kokkuvõttes tõi iga Euroopa ühisalgatustesse (Team Europe Initiative) või teistesse rahvusvahelistesse initsiatiividesse investeeritud euro 8 eurot doonorrahastust Eesti projektide võimenduseks nii Euroopa Liidu idanaabruse kui ka Aafrika sihtriikides. Koos eelmiste perioodide jääkide ja välisrahaga oli 2024. aastal keskuse hallata 24 miljonit eurot arengukoostöö rahastust. Muid siseriiklikke toetusi keskus 2024. aastal ei saanud.

2025. aastal on jätkumas töö organisatsiooni arendamiseks, olulisemateks võib pidada järgmisi suundi:

- EL sambahindamise protsessi läbimine ning ettevalmistused muude välisrahastajate nõuetele vastavuse saavutamiseks.
- Töö strateegiliste partneritega: suurendada välisrahastuse osakaalu Eesti arengukoostöö elluviimisel.
- Eesti arengukoostöö partneritega koostöö valdkonna kompetentsi koondamiseks ning arengukoostöö teostamiseks.

Ülevaade sihtasutuses läbi viidud erikontrollidest, näidates ära kontrollitava valdkonna ja olulisemad tähelepanekud

Keskuse 2024. aasta majandusaasta aruanne on auditeeritud – audiitoril selle kohta märkusi ei olnud. Keskuse Nõukogu poolt on majandusaasta aruanne kinnitatud ning see on esitatud registrile.

Keskuses ei ole aastatel 2021 – 2024 läbi viidud erikontrolle.

Seisukoht sihtasutuse tegevuse jätkamise vajaduse või lõpetamise kohta

Välisministeeriumi seisukoht on, et keskuse tegevuse jätkumine sihtasutuse vormis seatud põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks on sobilik ja jätkuvalt vajalik. Keskuse tegevused 2021., 2022., 2023. ja 2024. aastal on lähtunud keskuse loomise pikaajalistest eesmärkidest ning nende saavutamiseks on tegevused vajalikud ka 2025. aastal.